

фізичної активності лише на уроках фізичної культури в школі або відвідують заняття спеціального медичного відділення в зв'язку з обмеженнями в стані здоров'я.

4. Проведні дослідження показали, що регулярні та систематичні заняття фізичною культурою та спортом позитивно впливають на формування особистості дитини. Отримані дані свідчать про позитивний вплив занять фізичною культурою та спортом та рівень самооцінки та домагань дітей середнього шкільного віку.

Перспективи подальших досліджень з даного напрямку. Передбачається вивчення впливу систематичних занять спортом в позаурочний час на рівень успішності у навчанні учнів середніх та старших класів загальноосвітніх шкіл.

Література

1. Бойко О.О. Формування особистості школярів засобами фізичної культури // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. – Вип. 3(44): збірник наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – С. 117-121

2. Бондар С.П. Педагогічні особливості методів активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів у сучасній школі / С.П. Бондар // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. – Вип. 15: збірник наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – С. 3-8

3. Головченко О. І. Вплив фізичної культури і спорту на формування особистісних якостей школярів / О. І. Головченко, А. І. Кудренко // Молода спортивна наука України – 2007. – Вип. 11. – Том 4. – 4-15.pdf – 10 с.

4. Дмитрієва С.В. Особенности психологической адаптации учащихся к условиям обучения при переходе в среднюю школу: дисс. канд. психол. наук: 19.00.07: Москва, 2005. – 205 с.

5. Круцевич Т. Ю. Теория и методика физического воспитания / Т. Ю. Круцевич. // Том первый. НУФВСУ, «Олимпийская литература», 2003. – 161 – 314с.

6. Підчасов Є. В. Прояви тривожності у дітей молодшого шкільного віку та їх зв'язок з особливостями уваги / Є. В. Підчасов // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Психологія. - 2006. - Вип. 35(1). - С. 92-95.

7. Татяничков А.О. Динаміка шкільної тривожності учнів на етапі переходу до навчання в основній школі / Вісник Харківського національного університету №1065, ст. 156-159, 2013

8. Яншин П. В. Клиническая психодиагностика личности. Учебно-методическое пособие. 2-е изд., испр. — СПб.: Речь, 2007.

9. Aghyppo A, Tkachov S, Orlenko O. Role of physical education on the formation of a healthy lifestyle outside of school hours. *Journal of Physical Education and Sport*, 2016;16(2):335 – 339.

10. Dore I, O'Loughlin JL, Beauchamp G, Martineau M, Fournier L. Volume and social context of physical activity in association with mental health, anxiety and depression among youth. *Preventive Medicine*. 2016;91:344-50

11. Flueckiger L, Lieb R, Meyer AH, Witthauer C, Mata J. The Importance of Physical Activity and Sleep for Affect on Stressful Days: Two Intensive Longitudinal Studies. *Emotion*. 2016;16(4):488-97.

12. Harris, J., 2014. Physical education teacher education students' knowledge, perceptions and experiences of promoting healthy, active lifestyles in secondary schools. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 19 (5), pp. 466-480.

13. Harter S. Self and identity development // S. Feldmen, G Elliott (eds). *At the threshold: The developing adolescent*. Cambridge, MA: Harvard Univ. Press, 1990. P. 352-387.

14. Hettema P.J. *Personality and Adaptation*. North-Holland Publishing Company. – Amsterdam, New York, Oxford, 1979.

15. Mandler, G., & Cowen, J. E. (1958). Test Anxiety Questionnaires. *Journal of Consulting Psychology*, 22(3), 228-229.

16. Van Lier, P.A. C., Verhulst, F.C, Van der Ende, J., Crijnen, A. A. M. Classes of disruptive behaviour in a sample of young elementary school children. // *Journal of Child Psychology & Psychiatry & Allied Disciplines*. 2003, Vol 44(3), 377-387.

**Ляшенко В. М., Косік Н. Л., Косік М. С., Корж Є. М.
Київський університет імені Бориса Грінченка**

ОЦІНКА ІНДИВІДУАЛЬНО - ПСИХОЛОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ У ДІТЕЙ 11-13 РОКІВ, ЯКІ СПЕЦІАЛІЗУЮТЬСЯ У ФУТБОЛІ

У статті наведено результати дослідження психологічних якостей особистості дітей, віком 11-13 років та визначено їх взаємозв'язок зі спортивною спеціалізацією. Відмінною характеристикою індивідуальних особливостей дітей даного віку є наявність найбільшої кількості кореляційних зв'язків у комплексного фактору «сміливість у соціальних контактах» та його вплив на такі фактори як товариськість, самоконтроль, конфліктність та мрійливість. Перелічені фактори тісно пов'язані між собою, та їх взаємодія досить часто призводить до конфліктів або згуртованості у команді, що в загалом демонструє складність взаємовідносин в командних видах спорту.

Ключові слова: товариськість, індивідуально-психологічні якості, конфліктність, самоконтроль.

Ляшенко В. Н., Косік Н. Л., Косік Н. С., Корж Е. Н. Оценка индивидуально-психологических качеств у детей 11-13 лет, специализирующихся в футболе. В статье приведены результаты исследования психологических качеств личности детей в возрасте 11-13 лет и определена их взаимосвязь со спортивной специализацией. Отличительной характеристикой индивидуальных особенностей детей данного возраста является наличие наибольшего количества

корреляційних взаємозв'язків у такого комплексного фактора як «смелість в соціальних контактах» і його вплив такі фактори як общительність, самоконтроль, конфліктність і ментальність. Перераховані фактори тісно пов'язані між собою, і їх взаємодія зазвичай призводить до конфліктів або сплоченості в команді, що в цілому демонструє складність взаємозв'язків в командних видах спорту.

Ключові слова: общительність, індивідуально-психологічні якості, конфліктність, самоконтроль.

Valentina Liashenko, Natalya Kosik, Mukolay Kosik, Yevgeny Korzh **Assessment of individual - psychological quality in children 11-13 years specialized in football.** *The article presents the results of research on the psychological qualities of the personality of children aged 11-13 years and their relationship with sports specialization is determined. A distinctive feature of the individual characteristics of children of the given age is the presence of the greatest number of correlations in the complex factor of "courage in social contacts" and its impact on such factors as sociability, self-control, conflict and dreaminess. On results research, factor boldness in social contacts, positively correlates with a conflict ($r = 0,48$) and such factors, as "sociability" ($r = 0,62$), "subordination is a dominant" ($r = 0,44$), "restraint is an expressivity" ($r = 0,70$), "subzero self-control is high self-control" ($r = 0,59$), and negatively from "practicality is a reverie" ($r = -0,54$), $p < 0,05$. That is why this factor, undoubtedly, has a substantial value in the structure of personality properties for the players of command types of sport. Especially it touches the children of this age, as than higher boldness in adjusting of social contacts, the more active they go to rapprochement, there is sociability that in turn assists adjusting of contacts in a command and discussion of general interests and aims for this collective. The listed factors are closely interconnected, and their interaction often leads to conflicts or unity in the team, which in general shows the complexity of the relationship in team sports.*

Key words: sociability, individual-psychological qualities, conflict, self-control.

Постановка проблеми. У структурі підготовки кваліфікованих футболістів виділяють три самостійних блоки: 1 - комплекс фізичних і психічних якостей, безпосередньо пов'язаних з техніко-тактичною майстерністю і ефективністю в ігровій діяльності; 2 - комплекс швидко-силових якостей; 3 - комплекс психічних якостей [5]. До психологічних особливостей спортивних ігор, особливо на етапі найбільш активного включення школярів в спортивну діяльність (11-13 років) відносять: змагальну діяльність у футболі, яка опосередковується особистістю спортсмена, її психорегулюючими механізмами, які розвиваються в цьому процесі і активно впливають на ефективність і надійність гри [1, 3]. Більше 80 % параметрів, є стандартизованими методиками багатфакторного дослідження, які виявилися значущими для досліджуваного виду діяльності; модельні характеристики особистості юного футболіста - це якості, що охоплюють всі основні сфери особистості (мотиваційно - вольову, емоційну, комунікативну) і темперамент. Вони можуть бути використані для індивідуалізації техніко-тактичної підготовки та виховної роботи [2, 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що з віком і зростанням спеціальної підготовленості змінюється не тільки рівень психічних якостей, але і їх структура. Багато авторів [2, 7, 10] зазначає, що у спортивній психології до цих пір немає єдиного науково обґрунтованого принципу вибору комплексу психологічних якостей і властивостей особистості спортсменів, які могли б відображати рівень їх психологічної підготовленості. У той же час в практиці спорту немає єдиних стандартизованих методик діагностики і оцінки не тільки загальної, але й спеціальної психологічної підготовленості дітей до обраного виду спорту, чи спортивного амплуа.

Мета роботи. Дослідити індивідуально-типологічні властивості особистості дітей 10-13 років, враховуючи спортивну спеціалізацію.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відмінною особливістю спорту в порівнянні з багатьма іншими видами діяльності є те, що спорт - це діяльність, що завжди вимагає подолання тих чи інших труднощів [9, 12]. Тому виховання якостей спортсмена становить органічну частину його загальної психологічної підготовки.

Дослідження проводилося в секції з футболу (м. Київ). У дослідженні приймало участь 36 дітей. Дослідження проводилося за методикою 16PF Кеттела, що визначає індивідуально-психологічні особливості особистості і зачіпає сфери індивідуально-особистісних відносин, які існують у спортивному колективі..

Для виявлення пріоритетної значущості досліджуваних психологічних якостей дітей, які спеціалізуються у футболі був проведений кореляційний аналіз між показниками. Найбільшу кількість кореляційних зв'язків серед досліджуваних показників виявлено між фактором: «боязкість - сміливість» та «безтурботність і конфліктність».

У нашому дослідженні середньо групове значення даного чинника ближче до сміливості у соціальних контактах, яке позитивно корелює з конфліктністю ($r = 0,48$) і такими факторами, як «товариськість» ($r = 0,62$), «підпорядкованість - домінантність» ($r = 0,44$), «стриманість - експресивність» ($r = 0,70$), «низький самоконтроль - високий самоконтроль» ($r = 0,59$), та негативно з «практичність - мрійливість» ($r = -0,54$), $p < 0,05$. Тому даний фактор, безсумнівно, має істотне значення в структурі особистісних властивостей у гравців командних видів спорту. Особливо це стосується дітей даного віку, оскільки чим вище сміливість у налагодженні соціальних контактів, тим активніше вони йдуть на зближення, виникає товариськість, яка в свою чергу сприяє налагодженню контактів у команді та обговоренню спільних інтересів і цілей для даного колективу.

Очевидним є взаємозв'язок з конфліктністю. У дітей даного віку безліч інтересів та готовність до ризику у будь якій ситуації, тому при виникненні непорозуміння з іншими членами команди, «зіткнення» неминуче, а сміливість, ризик і авантюризм штовхають їх на конфліктне вирішення проблемних ситуацій.

Взаємозв'язок між факторами «сміливість у соціальних контактах» та «замкнутість - товариськість» ($r = 0,62$). У дітей, з вираженим показником товариськості можна очікувати легкості в контактуванні з членами команди і в ході спільної діяльності. Вони, на відміну від нетовариських, прагнуть до міжособистісних контактів з іншими дітьми, співпереживають та

чекають таких же емоційних проявів, при цьому не відчуваючи «перевантаження» від спілкування з великим числом гравців, вони встигають орієнтуватися і в ігровій ситуації, і в міжособистісних контактах.

Однак, на відміну від звичайних міжособистісних контактів, у спілкуванні під час ігрової або іншої спільної діяльності є ситуації «вимушеної взаємодії», в яких дітям незалежно від ступеня своєї товариськості необхідно включитися в досить активні комунікативні зв'язки з іншими. На жаль, потреби у спілкуванні у різних дітей відрізняються: один прагне до активного спілкування, обговорення того, що відбувається, емоційно реагує на те, що відбувається, а іншого це все дратує і відволікає від діяльності, здається зайвим і непотрібним. В окремих випадках такі розбіжності можуть призвести до серйозних непорозумінь і навіть конфліктів.

Середня взаємозв'язок і між наступними показниками сміливості у соціальних контактах та самоконтролем ($r = 0,59$). Цей фактор вимірює рівень внутрішнього контролю поведінки, інтегрованість особистості та є одним з найбільш важливих для прогнозу успішності діяльності. Він позитивно пов'язаний з частотою вибору в лідери і ступенем активності при вирішенні групових проблем.

Два полюса даного чинника виражаються в наступному: «-» - низька дисциплінованість, потурання, проходження своїм бажанням, залежність від настроїв, невміння контролювати свої емоції і поведінку; «+» - цілеспрямованість, сильна воля, вміння контролювати свої емоції і поведінку. Середньо групове значення даного фактору у нашій групі - «7», що означає наближеність до полюсу «+». Діти з високими оцінками за цим фактором мають такі соціально схвалювані характеристики як: самоконтроль, наполегливість, свідомість. З огляду на важливість даного фактору при вирішенні групових проблем і значення самоконтролю для занять спортом в цілому, у наших піддослідних - оптимальний рівень розвитку даних якостей і їх взаємозв'язок з фактором сміливості в соціальних контактах.

Цікавим є негативний взаємозв'язок сміливості у соціальних контактах з «практичністю - мрійливістю» ($r = -0,54$), $p < 0,05$. В цілому фактор орієнтований на вимір особливостей уяви, що відбиваються в реальній поведінці дітей, таких, як практичність, приземленість або, навпаки, «витання в хмарах», романтичне ставлення до життя. Даний контингент дітей характеризується схильністю до яскравого емоційного життя, що є недоліком зосередженості та уваги. Загалом, для спортивного колективу характерно залучення всіх своїх членів в активну роботу по вирішенню спільних його завдань, де панує дух високої взаємної вимогливості і в той же час глибокої поваги до особистості кожного члена колективу, а особисті інтереси його членів збігаються зі спільними інтересами. Але якщо в групі будуть переважати діти з вираженим плюсовим полюсом даного чинника, то у них не буде необхідності шукати спільну мову з іншими гравцями в команді, так як внутрішнє життя буде заміщати потреба в міжособистісному спілкуванні, що, в свою чергу, викликає труднощі в роботі колективу для досягнення загальних цілей.

Висновки. За отриманими результатами у дітей 11-13 років найбільш впливовим є фактор сміливості у соціальних контактах, який безпосередньо впливає на товариськість, самоконтроль та конфліктність, які є у свою чергу є невід'ємною часткою взаємовідносин у спортивному колективі. Тому для досягнення високої ефективності у змагальній діяльності команди в цілому, необхідне багатогранне і всебічне вивчення таких характеристик і параметрів юних спортсменів, які повністю відбивають їхні морфофункціональні, біомеханічні, медичні і психологічні особливості, а також їх відповідність у юного спортсмена обраному виду спорту.

Перспективи подальших досліджень зосереджені на вивченні індивідуально - психологічних особливостей дітей даного віку та їх взаємозв'язку з рівнем фізичної підготовленості та техніко – тактичних умінь.

Література

1. Бальсевич В. К. Методологические принципы исследований по проблеме отбора и спортивной ориентации / В. К. Бальсевич // Теория и практика физической культуры, 2006. – № 1. – с. 33–31
2. Дулибский А. В. Повышение эффективности спортивного отбора в футболе / Дулибский А. В. // Педагогика, психология та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 8. – С. 29–33.
3. Дулибський А. В. Спортивний відбір у футболі : навч.-метод. посіб./ А. В. Дулибський, А. Г. Яценко, В. В. Ніколаєнко. – К. : Федерація футболу України, 2003. – 135 с.
4. Козырева О. В. Спортивное воспитание детей дошкольного возраста в системе их гуманистического воспитания: Автореф. дисс.... д-ра пед. наук / РГАФК./ Козырева О. В. – Москва, 2002. – 36 с.
5. Монаков Г. В. Подготовка футболистов. Теория и практика / Г. В. Монаков. – М. : Сов. спорт, 2005. – 288 с.
6. Петухов А. В. Футбол. Формирование основ индивидуального технико-тактического мастерства юных футболистов. Проблемы и пути решения. / А. В. Петухов. – Москва: Советский спорт. – 2006. – 148 с.
7. Сергієнко Л. П. Спортивний відбір: теорія та практика : підручник : у 2-х кн. / Л. П. Сергієнко. – Т. : Навчальна книга. – Богдан, 2009. – Кн. 1. – 672с.
8. Статистика фізкультурно-спортивної діяльності школярів молодшого, середнього та старшого шкільного віку // Офіційний сайт Кабінету міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/sport/control/>.
9. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посіб. / М. М. Фіцула. – 3-тє вид., стереотип. – К. : Академвидав, 2009. – 560 с.
10. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посіб. / В. В. Ягупов – К. : Либідь, 2002. – 560 с.
11. Brown J. Sport talent / J. Brown. – Champaign, Ili Human Kinetics, 2001. – 300 p.
12. Sage L. Multiple goal orientations as predictors of moral behavior in youth soccer. / L. Sage, M. Kavussanu // Sport Psychol. – 2007. – Vol. 21 (4). – P.417–437.
13. Sergienko L.P. Sportivnyj vidbir: теорія та practice: підручник: in 2 books. / L. P. Sergienko. - Т.: Навчальна the book. - Bogdan, 2009. - Book. 1. - 672 p.

14. Statistics of the fizkulturno-sportivniy diyalnosti sulyarniv molodshogo, srednyogo y staroshogo shkilnogo viku // Ofitsiynyi site Kabinetu ministriiv Ukrainy [Elektronnyi resurs]. - Access mode: <http://www.kmu.gov.ua/sport/control/>.
15. Fitsula M. M. Pedagogy: навч. посіб. / М.М. Fitsula. - 3-th type., Stereotype. - К.: Akademvidav, 2009. - 560 p.
16. Yagupov VV Pedagogy: the nas. посіб. / V. V. Yagupov - К.: Libyod, 2002. - 560 p.

Назаркевич Л. І.

Львівський державний університет фізичної культури

АНАЛІЗ ПРОГРАМ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ЗАНЯТЬ З ПЛАВАННЯ ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті представлено аналіз існуючих програм фізкультурно-оздоровчих занять з плавання для дітей дошкільного віку. Виявлено значні розбіжності підходів до формування основ техніки плавання дошкільнят та недостатнє вирішення проблеми оздоровлення дітей, в тому числі і за допомогою занять в умовах водного середовища. Більшість існуючих методик навчання плаванню покликані ефективно вирішувати завдання освоєння дітьми плавальних умінь, при непрямому вирішенні завдань їх оздоровлення.

Ключові слова: програма, плавання, здоров'я, рухливі ігри, фізкультурно-оздоровчі заняття, молодший дошкільний віку.

Назаркевич Лилия Игоревна Анализ программ физкультурно-оздоровительных занятий по плаванию для детей дошкольного возраста. В статье представлен анализ существующих программ физкультурно-оздоровительных занятий по плаванию для детей дошкольного возраста. Выявлены значительные различия подходов к формированию основ техники плавания дошкольников и недостаточное решения проблемы оздоровления детей, в том числе и с помощью занятий в условиях водной среды. Большинство существующих методик обучения плаванию призваны эффективно решать задачи освоения детьми плавательных умений, при косвенном решении задач их оздоровления.

Ключевые слова: программа, плавание, здоровье, подвижные игры, физкультурно-оздоровительные занятия, младший дошкольный возраст.

Lilija Nazarkevych. Analysis of programs of physical-healthy living for children of preschool age. The article presents an analysis of existing programs of physical education and recreational exercises in swimming for children of preschool age. Significant divergences of approaches to the formation of the basics navigation equipment for preschoolers and the decision of health problems are revealed. The results of researches of authors testify to the stability of the tendency to decrease the health level of children of preschool age, which is expressed in the high percentage of their morbidity, decrease the level of physical development and preparedness, including among children who train in swimming in conditions of preschool educational institution.

Programs of sporting and recreational swimming lessons for preschool children are compiled on the basis of comprehensive programs and include the methods of famous scientists on the given problem. In addition, specialists use also partial programs that supplement the content of the invariant and / or variational component of existing comprehensive programs and are additional to them, and can independently outline the tasks and content of the work on the implementation of a certain component of the variational part of the Basic component of preschool education.

The analyzed programs revealed an insufficient solution to the problem of children's health, including through employment in a water environment. Most of the existing methods of swimming training are designed to effectively address the tasks of the children's development of swimming skills, with the indirect solution to the problems of their healing.

Keywords: program, swimming, health, mobile games, physical culture and health classes, junior preschool age.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Аналіз існуючих програм фізкультурно-оздоровчих занять з плавання для дітей дошкільного віку виявив значні розбіжності підходів до формування основ техніки плавання дошкільнят та вирішення оздоровчих завдань. Більшість існуючих методик навчання плаванню покликані ефективно вирішувати завдання освоєння дітьми плавальних умінь, при непрямому вирішенні завдань їх оздоровлення.

Робота виконується у межах наукової теми 3.8. " Теоретико-методологічні основи побудови системи масового контролю і оцінки рівня розвитку і фізичної підготовленості різних груп населення " (№ Держреєстрації 0111U006470)Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту Міністерства сім'ї, молоді та спорту України на 2011-2015 рр.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз існуючих програм виявив значні розбіжності підходів до формування основ техніки плавання дошкільнят та вирішення оздоровчих завдань. Причому численні вчені приділяють значно більшу увагу до вдосконалення процесу навчання плаванню[2, 8, 10, 13 та ін.]. Результати досліджень авторів свідчать про стабільність тенденції зниження рівня здоров'я дітей дошкільного віку, що виражається у високому відсотку їх захворюваності, зниження рівня фізичного розвитку і підготовленості, в тому числі і серед дітей, що займаються плаванням в умовах дошкільного навчального закладу [3, 5, 7 та ін.]. Ці дані свідчать про недостатнє вирішення проблеми оздоровлення дітей, в тому числі і за допомогою занять в умовах водного середовища. Більшість існуючих методик навчання плаванню покликані ефективно вирішувати завдання освоєння дітьми плавальних умінь, при непрямому вирішенні завдань їх оздоровлення.